

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Андрій КРАСНОЖОН

квітня 2024 року

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ РІВНЕМ «БАКАЛАВР»
(на основі НРК6 та НРК7)

Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму з фахового вступного випробування на здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі раніше здобутого ступеня вищої освіти (бакалавр, спеціаліст, магістр) за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) розроблено за такими розділами:

1. Українська мова.
2. Української література.
3. Педагогіка.

У програмі враховано специфіку означених навчальних предметів, що мають сприяти формуванню національно-мовної особистості студента філологічного факультету, його мовної, мовленнєвої, літературознавчої та методичної компетенцій.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини.

У пояснювальній записці визначено вимоги до рівня знань і вмінь вступників з дисциплін, що складають професійно-педагогічну та професійну предметну підготовку. В основній частині подано перелік розділів і тем до фахових вступних випробувань, а також список рекомендованої літератури.

Комплексний екзамен з мовознавчих та літературознавчих дисциплін і педагогіки має на меті перевірити рівень мовно-літературної та професійно-педагогічної підготовки вступників за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література). Відповідно вступники повинні знати:

1. Основні відомості про фонетичну, лексичну та граматичну будову сучасної української літературної мови.
2. Основні етапи та явища літературного процесу, твори української літератури.
3. Базові положення та категорії загальної педагогіки.

Вступники повинні **вміти**:

- виконувати повний і частковий мовні розбори;
- знаходити і виправляти орфоепічні та орфографічні помилки;
- виконувати мовні завдання, виявляючи знання норм сучасної української літературної мови: фонетичні, орфоепічні, лексикологічні, фразеологічні, граматичні, орфографічні, пунктуаційні, стилістичні;
- орієнтуватись у напрямках і течіях відповідного періоду в літературі;
- користуватись літературознавчою термінологією, аналізувати художні твори;
- володіти основними категоріями педагогіки (теорії виховання й дидактики).

Програма фахових вступних випробувань

Розділ 1. Українська мова

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія. Алфавіт. Наголос. Співвідношення звуків і букв. Основні випадки уподібнення приголосних звуків. Основні випадки чергування *у-в, і-й*. Правопис літер, щопозначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] у коренях слів. Сполучення *йо,ьо*. Правила вживання знака м'якшення. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Правопис власних назв. Правопис слів іншомовного походження. Написання найпоширеніших складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис *н і нн* у прикметниках і дієприкметниках, *не* з різними частинами мови.

Будова слова. Словотвір. Морфологічна будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова. Поняття про твірну основу. Словотворчі і формотворчі афікси. Словотвірний тип. Способи словотворення в сучасній українській літературній мові.

Лексикологія. Фразеологія. *Слово як лексична одиниця.* Багатозначні й однозначні слова. Пряме й переносне значення слів. Омоніми, пароніми, синоніми, антоніми. Лексика сучасної української мови щодо її походження. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Склад лексики сучасної української літературної мови щодо виділення в ній активних і пасивних шарів. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. *Фразеологія української мови.* Джерела української фразеології. *Українська лексикографія.* Типи словників.

Морфологія. Частина мови. Явища переходу слів з однієї частини мови в іншу.

Іменник. Лексико-граматичні категорії іменників. Категорія роду, числа і відмінка іменників. Типи відмін іменників. Незмінювані іменники в українській мові. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок іменників.

Прикметник, морфологічні ознаки прикметника. Лексико-граматичні розряди прикметників. Ступені порівняння прикметників. Відмінювання й утворення прикметників.

Займенник. Розряди займенників за значенням та особливості їх відмінювання. Правопис неозначених і заперечних займенників.

Числівник. Розряди числівників. Особливості правопису та відмінювання числівників різних розрядів. Наголос при відмінюванні. Узгодження числівників з іменниками.

Дієслово. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінювані форми дієслова. Категорія особи, роду і числа в системі дієслова. Категорія часу дієслова. Категорія виду дієслова. Категорія способу дієслів. Творення форм умовного

та наказового способів дієслів. Перехідні й неперехідні дієслова. Особові закінчення дієслів I і II дієвідміни.

Дієприкметник як особлива форма дієслова. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но*, *-то*.

Дієприслівник як особлива форма дієслова. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник. Розряди прислівників. Утворення прислівників. Ступені порівняння прислівників. Творення й правопис прислівників.

Службові частини мови. Прийменник. Правопис прийменників. Сполучник. Правопис сполучників. Частки. Правопис часток.

Вигуки. Перехід вигуків у повнозначні слова і повнозначних слів у вигуки.

Синтаксис. *Словосполучення*. Граматичні зв'язки між компонентами словосполучення. Типи підрядного зв'язку слів.

Речення як основна синтаксична одиниця мови і мовлення. Граматична основа речення. Типи речень за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за будовою, за наявністю другорядних членів речення, за наявністю необхідних членів речення, за наявністю ускладнювальних засобів. Підмет і присудок як головні члени речення. Тире між підметом і присудком. Додаток. Означення і прикладка. Обставини, їх види. Порівняльний зворот.

Односкладні речення. Типи односкладних речень.

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Вставні та вставлені слова, словосполучення і речення. Речення зі звертаннями. Відокремлені члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні.

Складносурядні речення. Розділові знаки в них. Складнопідрядне речення. Головна й підрядна частини. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку в складнопідрядному реченні. Класифікація складнопідрядних речень. Безсполучникові складні речення. Розділові знаки в них.

Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому.

Пряма й непряма мова. Пунктуація у реченнях з прямою мовою. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

Стили мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їхні основні ознаки, функції.

Види мовленнєвої діяльності. Тема й основна думка висловлювання. *Текст*. Основні ознаки тексту. Складне синтаксичне ціле як синтаксична одиниця і компонент тексту. Абзац і його роль у членуванні тексту. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів.

Розділ 2. Українська література

Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я» – соціально-побутова повість-хроніка.

Панас Мирний (П. Рудченко) «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (1,

4 частини). Перший український соціально-психологічний роман.

«Театр Корифеїв». Розвиток драматургії: соціально-побутові та історичні драми й комедії М.Старицького, М.Кропивницького та ін. Перші театральні трупи М.Кропивницького та М.Старицького. Родина Тобілевичів та український театр.

Іван Карпенко-Карий (І. Тобілевич). Комедія **«Мартин Боруля»**, її сценічна історія. Дворянство як міф про краще життя.

Іван Франко. Лірика збірки «З вершин і низин». Поетична збірка «Зів'яле листя», загальне уявлення про її композицію. **«Ой ти, дівчино, з горіха зерня»**, **«Чого являєшся мені у сні...»**. Поема **«Мойсей»** – один із вершинних творів І.Франка. Проблематика твору: історичний шлях нації, визначна особистість як її провідник, пробудження національної свідомості, історичної пам'яті. Повість **«Захар Беркут»**.

Михайло Коцюбинський. Психологічна новела **«Intermezzo»** з жанровими ознаками «поезії у прозі». Автобіографічна основа. Повість **«Тіні забутих предків»**.

Василь Стефаник. **«Камінний хрест»** – психологічне розкриття теми еміграції.

Ольга Кобилянська. Образи нових жінок-інтелектуалок у **«Valse melancolique»** («Меланхолійний вальс»).

Леся Українка (Лариса Косач). **«Contra spem spero!»**, **«Слово, чому ти не твердая криця...»**, **«Мріє, не зрадь»**, **«Стояла я і слухала весну...»**. Драма-феєрія **«Лісова пісня»**. Фольклорно-міфологічна основа. Символічність образів.

Микола Вороний. Єдність краси природи і мистецтва, образотворчі засоби в поезії (**«Блакитна Панна»**).

Олександр Олесь (О. Кандиба). Неоромантичні, символістські тенденції у творчості (**«З журбою радість обнялась...»**). **«Чари ночі»** – перлина інтимної лірики української поезії. Експресивне висловлювання патріотичних почуттів (**«О слово рідне! Орле скутий!...»**).

«Розстріляне Відродження». Українська література ХХ ст. як новий етап в історії національної культури. Суспільно-історичні умови розвитку, основні стильові напрями (модернізм, соцреалізм, постмодернізм). Стильове розмаїття мистецтва 1920-х років. Поняття «розстріляне відродження», домінування соцреалістичної естетики в 1930-ті роки.

Павло Тичина. **«Арфами, арфами...»**, **«О панно Інно...»**, **«Ви знаєте, як липа шелестить...»**, **«Одчиняйте двері...»**, **«Пам'яті тридцяти»**. Художнє відтворення національно-визвольного пробудження народу, уславлення борців за вільну Україну (**«Пам'яті тридцяти»**, **«Одчиняйте двері...»**).

Максим Рильський. Сонет **«У теплі дні збирання винограду»** – вишуканий зразок неокласичної інтимної лірики.

Микола Хвильовий (М.Фітільов). **«Я (Романтика)»** – новела про добро і зло в житті та в душі.

Володимир Сосюра. Вірш **«Любіть Україну»**.

Юрій Яновський. Новаторство художньої форми («Майстер корабля»).

Валер'ян Підмогильний. Урбаністичний роман «Місто».

Остап Вишня (Павло Губенко). Гумореска «Моя автобіографія». Усмішка «Сом».

Микола Куліш. Сатирична комедія «Мина Мазайло».

Богдан-Ігор Антонич. «Зелена євангелія», «Різдво». «Зелена євангелія» – нерозривна єдність природи і людини, ідея життєствердження. Поєднання язичницьких мотивів із християнськими («Різдво»).

Іван Багряний (І.Лозов'ягін). «Тигролови» як український пригодницький роман.

Олександр Довженко. Історія написання «Зачарованої Десни» (1942-1956), автобіографічна основа, сповідальність.

Олесь Гончар. Мрія і дійсність у новелі «Модри Камень».

Василь Симоненко. Образ України, громадянський вибір поета («Задивляюся у твої зіниці...», «Ти знаєш, що ти — людина»). Вірш «Лебеді материнтсва».

Андрій Малишко «Пісня про рушник».

Дмитро Павличко. Вірш «Два кольори», який став народною піснею.

Іван Драч. «Балада про соняшник» – поетичний роздум про суть мистецтва, процес творчості. Символічність образів соняшника, сонця.

Григор Тютюнник. «Три зозулі з поклоном». «Вічна» тема «любовного трикутника» в новітній інтерпретації.

Ліна Костенко «Страшні слова, коли вони мовчать...». Історико-фольклорна основа історичного роману у віршах «Маруся Чурай».

Василь Стус. Поезія Стуса – зразок «стоїчної» поезії у світовій ліриці («Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...», «Господи, гніву пречистого...»).

Розділ 3. Педагогіка

1. Педагогіка як наука й навчальна дисципліна. Предмет і завдання.
2. Галузі педагогічної науки. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
3. Види наукових досліджень у педагогіці.
4. Методи науково-педагогічних досліджень. Педагогічний експеримент.
5. Розвиток педагогіки в Україні.
6. Інтеграція сучасної української освіти в європейський та світовий простір.
7. Національна система освіти України та її структура.
8. Зміст освіти, його компоненти. Нормативні документи.
9. Поняття про особистість, її розвиток і формування.
10. Процес засвоєння знань: етапи й рівні.
11. Поняття про дидактику, її предмет. Функції та завдання дидактики. Основні категорії дидактики.
12. Принципи навчання, їх характеристика.
13. Поняття про методи навчання. Характеристика словесних, наочних і практичних методів навчання.

14. Прийоми та засоби навчання.
15. Технології навчання.
16. Використання комп'ютерів у навчальному процесі.
17. Контроль навчання, його функції, види, методи.
18. Форми організації навчання, їх сутність.
19. Урок як основна форма організації навчання у сучасній школі.
20. Позаурочні і позашкільні форми організації навчання.
21. Виховання як складова педагогічного процесу, його особливості й етапи.
22. Нова українська школа, її характеристика.

Критерії оцінювання вступного випробування

Фахове вступне випробування – тестування оцінювання за критеріями «рекомендовано» та «нерекомендовано». Сумарна кількість балів складає рейтинг. Найвищий рейтинг – 200 балів. Мінімальний прохідний бал – 100.

Правильні відповіді	Бали
30	200
29	195
28	190
27	185
26	180
25	175
24	170
23	165
22	160
21	155
20	150
19	145
18	140
17	135
16	130
15	125
14	120
13	115
12	110
11	105
10	100
9	95
8	90
7	85
6	80
5	75
4	70
3	65
2	60
1	55

Рекомендована література

Література до розділу «Українська мова»

1. Авраменко О. Українська самотужки. Київ, 2022.
2. Жовтобрюх В. Ф., Парашич В. В. Повний курс української мови та літератури в тестах. Київ, 2019.
3. Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник, Київ, 2011.
4. Козачук Г. О. Українська мова для абітурієнтів. Київ: Вища школа, 2007.
5. Сучасна українська літературна мова/ За ред. А.П. Грищенка. Київ: Вища школа, 2002.
6. Сучасна українська літературна мова/ За ред. М.Я. Плющ. Київ: Вища школа, 1994.
7. Сучасна українська мова / За ред. О. Д. Пономарева. Київ: Либідь, 2005.
8. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наукова думка, 2019.
9. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови: посібник. Київ: Освіта, 2012.

Література до розділу «Українська література»

1. Історія української літератури XIX століття: В 3-х книгах / За ред. Т. М. Яценка. Київ, 1995.
2. Ковалів Ю. Історія української літератури кінець XIX – поч. XXI ст.: у 10 т. Київ, 2013-2021. Т. 1-8.
3. Історія української літератури XX століття: В 2-х книгах. Київ, 1995.
4. Наєнко М. Українське літературознавство: школи, напрями, тенденції. Київ, 1997.
5. Терещенко В. М. Українська мова та література: навчально-практичний посібник. Харків, 2012.
6. Ткачук М. Українська література XX століття. Київ : КНТ, 2018. 608 с.

Література до розділу «Педагогіка»

1. Волкова Н. П. Педагогіка. Київ: Академвидав, 2007.
2. Задорожня-Княгицька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки. Київ, 2020.
3. Зайченко І. В. Педагогіка. Київ, 2016.
4. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка. Київ, 2019.
5. Фіцула М.М. Педагогіка. Київ.: Академія, 2002.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.
URL:<http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: офіційний сайт:
URL: <http://www.nbuv.gov>

3. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт: URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>
4. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт: URL: <http://odnb.odessa.ua/>
5. Офіційний сайт Української мови: офіційний сайт: URL: <https://ukrainskamova.com/>
6. Словники України on-line: офіційний сайт: URL: <https://ulif.org.ua>
7. Лінгвістичний портал: офіційний сайт: URL: [http:// www.mova.info](http://www.mova.info)
8. Академічний тлумачний словник української мови: офіційний сайт: URL: <http://sum.in.ua/>